Appendix - I

प्रश्नावली - १

नमुना निवडलेल्या गावातील शेतकऱ्यांसाठीची प्रश्नावली.

१. तुम्हाला शेती व्यवसायात कृषी विषयक मार्गदर्शनाची आवश्यकता वाटते का? (होय/नाही) होय असल्यास, खालील पैकी कोणत्या माध्यमातून मार्गदर्शन घेतात. (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

अ. कृषी विद्यापीठ
ब. कृषी संशोधन केंद्र
क. शासकीय कृषी विभाग
ड. कृषी विज्ञान केंद्र
इ. खाजगी कृषी संस्था

२. तुम्ही कृषी विज्ञान केंद्राला भेट दिली आहे काय? (होय/नाही)

अ. किती वेळा भेट दिली

३. पीक पेरणी पूर्वी व पेरणीनंतर कृषी तज्ज्ञांचे मार्गदर्शन घेतले का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. पीकाचे नांव :

ब. पेरणी क्षेत्र :

क. मार्गदर्शन कोणत्या घटका विषयी घेतले (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

१. पेरणी विषयक	२. पाणी व्यवस्थापन
३. खत व्यवस्थापन	४. अन्नद्रव्य व्यवस्थापन
५. किड नियंत्रण	६. आंतरमशगत विषयक
७. पीक संरक्षण	८. कापणी विषयक

४. पेरणी करतांना कोणते सुधारित व संकरित वाण वापरावे या विषयी मार्गदर्शन घेतले का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. पीकाचे नांव

ब. संकरित वाण

क. सुधारित वाण

ड. वाण वापराने एकूण उत्पादनातील वाढ

५. कृ.वि.कें. अंतर्गत आयोजित पीक आध्यरेखा प्रात्यक्षिकास उपस्थित होते का?
(होय/नाही)

अ. प्रात्यक्षिक पीकाचे नांव

ब. प्रात्यक्षिक मार्गदर्शकाचे नांव

६. आपल्या कृषी विस्तार सेवा या कार्यक्रमातून विस्तार कार्यकर्त्या मार्फत पुरुष व महिला यांना खालील शेती विषयक बाबी ची सेवा पुरविते. या सेवेचा तुम्ही लाभ घेतला? (होय/नाही) होय असल्यास, (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

पुरविलेल्या सेवा

अ. बियाणे कुठले घ्यायचे	ब. खते कोणती वापरावी
क. तण कधी काढावयाचे	ड. पीके कधी काढायची
ग. चाळण कधी मारायची	घ. पीके कधी सुकवायची

७. कृषी क्षेत्रात नवीन संशोधन माहिती होण्यासाठी कृषी खात्याने विविध उपक्रम राबविते या पैकी तुम्ही कोणत्या उपक्रमास उपस्थित होते? (होय/नाही) होय असल्यास, (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा) (चर्चासत्र/फिल्मशो/कृषी दिवस/कृषी प्रदर्शन/शेतातील प्रात्यक्षिक)

८. कृषी क्षेत्रात नवीन संशोधीत यंत्रसामुग्री व विविध साधने यातील बदल माहिती होण्यासाठी कृषी विभाग केंद्रातर्फे आयोजित प्रदर्शनात सहभाग घेतला का? (होय/नाही) होय असल्यास,

१. किती प्रदर्शने पाहिलीत

२. कृषी प्रदर्शनातील उल्लेखनीय बाबी

९. खालील विविध पीकांपैकी तुम्ही कोणते चाचणी प्रयोग प्रात्यक्षिक घेतले? (होय/नाही) होय असल्यास, (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

(बाजरी/ज्वारी/गहू/मका/भुईमुग/तूर/हरबरा/मुग/ऊस/कापूस/केळी/डाळींग/कांदा इ.)

१०. कृषी खात्यातर्फे शेतकऱ्यांच्या शेतात (ऑल कॅम्पस) हा उपक्रम राबविते या उपक्रमात तुम्ही मार्गदर्शन घेतले का? (होय/नाही) होय असल्यास, खालील प्रमुख

घटकांपैकी तुम्ही कोणत्या घटका विषयी मार्गदर्शन घेतले? (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

१. माती परिक्षण	२. पीक पध्दती
३. पीक संरक्षण	४. फळबाग
५. गृह उद्योग	६. मत्सपालन
७. स्वयंरोजगार	८. आहार व पोषण

११. कृषी विषयक ज्ञान वृध्दीसाठी विविध विस्तार कार्यक्रम कृषी विभागात राबविते या विविध कार्यक्रमापैकी तुम्ही एखाद्या कार्यक्रमास उपस्थित होते का? (होय/नाही) होय असल्यास,

१. कृषी दिवस	७. क्षेत्रभेटी
२. किसान	८. शेतकऱ्यांच्या केंद्रभेटी
३. कृषी प्रदर्शन	९. माती प्रशिक्षण कॅम्प
४. फिल्म शो	१०.प्राणी तपासणी आरोग्य कॅम्प
५. प्रात्यक्षिक	११.शेती मो. कॅम्प
६. कार्यशाळा	१२.महिला मंडळ/बचत गट

१२. केंद्रामार्फत जैव उत्पादक घटक खरेदी केलेत का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. काय खरेदी केले (जैविक खते/जैविक किटकनाशके)

१३. खालील विविध संप्रषण माध्यमापैकी तुम्ही कोणत्या माध्यमाचा उपयोग करतात? (योग्य तेथे बरोबर चिन्ह वापरा)

१. बातमी पत्र	२. तांत्रिक अहवाल
३. तांत्रिक बातमीपत्र	४. विस्तार साहित्य
५. इलेक्ट्रॉनिक मिडीया	

Appendix - II

प्रश्नावली - २

शेतीचा विकास अभ्यासण्यासाठीची प्रश्नावली

१. जमिनीची सुपीकता वाढविण्यासाठी कृषी विभागात सांगितलेल्या विविध उपायापैकी तुम्ही खालील पैकी कोणते उपाय योजितात? (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

अ. जमिनीचे सपाटीकरण करणे

ब. पाण्याचे सुयोग्य नियोजन

क. जमिनीची मशागत करणे

ड. पीकांची फेरपालट करणे

इ. हंगामापूर्वी माती परिक्षण करणे

ई. रासायनिक खतांचा वापर करणे

२. विविध सेंद्रीय खतांचा पीक उत्पादन वाढीसाठी उपयोग करतात का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. खालील पैकी कोणत्या प्रकारचे सेंद्रीय खत वापरतात? (योग्य तेथे बरोबर चिन्ह वापरा)

१. कंपोस्ट खत

२. लेंडी खत

३. कोंबडी खत

४. शेणखत

५. सोनखत

६. हाडचुरा

७. मासळी खत

८. भुईमुग पेंड

३. एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापनासाठी कोणत्या खताचा वापर करतात? (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

अ. सेंद्रीय खते

ब. रासायनिक खते

क. जीवाणू खते

४. कृषी विकासासाठी केंद्राने सुचविलेल्या विविध पध्दतीचा उपयोग करतात का? (होय/नाही) होय असल्यास,

१. आंतरपीक पध्दती

२. पिकांची फेरपालट

३. एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन

४. पीक निहाय पाणी व्यवस्थापन

५. शेती विकासासाठी शेती व्यवसायासोबत जोडव्यवसाय करता का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. व्यवसायाचे नांव

ब. व्यवसायातून प्राप्त उत्पन्न

६. फिरते पीक चिकित्सालय या सेवेचा उपयोग केला का? (होय/नाही) खालील पैकी कोणत्या सेवेचा वापर केला (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

अ. माती परिक्षण

ब. पाणी परिक्षण

क. बीज परिक्षण

ड. पीक परिक्षण

७. शेतातील विविध कामासाठी कृषी विभागाने संशोधीत केलेल्या यंत्रसामुग्री किंवा अवजारे यांचा उपयोग करतात का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. खालील पैकी कोणत्या कामासाठी औजारांचा उपयोग करतात

कामाचे स्वरुप यंत्रसामुग्री/औजारे

१. मशागत

२. पेरणी

३. फवारणी

४. कापणी

५. साठवणुक

ब. यंत्रसामुग्रीच्या वापराने एकूण पिक उत्पादन वेळेत बचत झाली का? किती?

८. शेतात जलसिंचन (पाणी व्यवस्थापन) पध्दतीचा वापर केला जातो का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. खालील पैकी विविध पध्दती पैकी वापर करीत असलेली पध्दत (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

सिंचन पध्दती (पाणी देण्याची पध्दत)

१. वाफे पध्दत

२. सारे पध्दत

३. सरी वरंबा पध्दत

४. आळे पध्दत

५. फवारा सिंचन

६. ठिबक सिंचन

ब. शेतातील पाणी देण्याचा योग्य पध्दतीच्या वापराने श्रमशक्तीत बचत होते का? होय असल्यास,

१. कोणती पध्दती वापरतात २. श्रमशक्तीत वाचलेले कामाचे तास

<u>Appendix - III</u>

प्रश्नावली - ३

पिकांचे उत्पादन आणि कृषीतंत्र याचा संबंध अभ्यासणे

१. पीक उत्पादनासाठी खालील पैकी कोणती पध्दत वापरता. (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

१. एकपीक पध्दत २. द्विपीक पध्दत ३. मिश्रपीक पध्दत

२. खालील विविध पीक वर्गापैकी, खरीप व रब्बी हंगामात कोणत्या पिकांचे उत्पादन घेतात. (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

तृण धान्य वर्ग पीके		गळीत धान्य पीके	
१. भात	२. बाजरी	१. भुईमुग	२. सोयाबीन
३. ज्वारी	४. खरीप ज्वारी	३. सुर्यफूल	४. करडई
५. गहू	६. मका	५. तीळ	६. एरंडी
कडधान्य		**फळपीके/नगदी पीके**	
१. हरबरा	२. तुर	१. डाळींब	२. पपई
३. मुग	४. उडीद	३. कापूस	४. ऊस
भाजीपाला पीके			
१. टोमॅटो	२. वांगी	३. कांदा	४. इतर

३. पीक उत्पादन वाढीसाठी खतांचा वापर करतात का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. खालील पैकी कोणत्या खतांचा वापर केला (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

१. सेंद्रीय खते
२. जैविक खते
३. रासायनिक खते

४. गव्हाच्या सुधारीत जातीमध्ये खालील पैकी तुम्ही एखाद्या जातीच्या गव्हाची पेरणी करता का? (होय/नाही) (योग्य असल्यास बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

अ. केंद्रातर्फे सूचीत गव्हाच्या कोणत्या सुधारित जातीची पेरणी केली?

१. तपोवन (९१७) २. ए.आय.डी.डब्ल्यु (२९५) ३. बक्षीवान ४.त्र्यंबक (३०९)

ब. गव्हाचा सुधारित वाण, पारंपारीक वाण यांच्यामध्ये उत्पादन वेळेत बचत झाली का? (होय/नाही) होय असल्यास,

१. गव्हाच्या उत्पादनात प्रति एकरी वाढ झाली (होय/नाही)

२. प्रति एकरी उत्पादनात कितीने वाढ झाली

५. कृषी विभागात सुचविलेल्या विविध यंत्रसामुग्रीच्या वापराने वेळत बचत होते का? (होय/नाही) होय असल्यास,

अ. कोणत्या कामासाठी यंत्राचा उपयोग केला
ब. यंत्र वापरामुळे वेळेत झालेली बचत

६. पीक उत्पादनात वाढ व पिकांची फेरपालट यांचा संबंध येतो का? (होय/नाही) होय असल्यास,

१. पिकांची फेरपालट कोणत्या क्रमाने करतात

७. मृदेची झीज होऊ नये यासाठी उपाय योजना करतात का? (होय/नाही) होय असल्यास,

१. खालील उपाय योजनेपैंकी तुम्ही स्विकारलेली पध्दत सांगा. (योग्य तेथे बरोबरीचे चिन्ह वापरा)

अ. समपातळीतील वरंबे
ब. ढाळीचे वरंबे
क. उताराला आडवे वाफे
ड. मोठ्या आकाराचे सपाट वाफे
इ. समपातळीत मशागत

८. शेतातील तण नियंत्रणासाठी कोणते उपाय योजतात?

अ. प्रतिबंधक उपाय ब. तांत्रिक पध्दतीचा वापर

९. फळे व भाजीपाला टिकविण्यासाठी खालील पैकी कोणते उपाय योजतात?

१. शीतगृहांचा उपयोग २. फळ व भाजीपाला हवाबंद करणे
३. फळ व भाजीपाला यांवर प्रक्रिया करणे

१०. अन्नधान्याचे पिकांची साठवण कोठे करतात? त्यासाठी किडनाशकांचा वापर करतात का?

१. घरात २. स्वतंत्र खोली
३. गोडाऊन ४. किड नाशकांचा वापर करतात